

Ειρήνη Καμπερίδου BA, MA, PhD

Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας

Τμήμα Κοινωνιολογίας του ΕΚΠΑ

Μέλος Επιτροπής Ισότητας των Φύλων

και Καταπολέμησης των Διακρίσεων (ΕΙΦΚΔ) του ΕΚΠΑ

Email: ikamper@soc.uoa.gr

Σπουδαστήριο Κοινωνιολογίας: 210-7276093

e-class: Κοινωνικό Φύλο & Αθλητισμός (PHED263)

ΜΑΘΗΜΑ ΓΝΩΡΙΜΙΑΣ – ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΥΛΗ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1^η διάλεξη, 25/2/2025 (14.00-16.00), αιθ. 5

Ώρες γραφείου/ακρόασης φοιτητών/τριών:

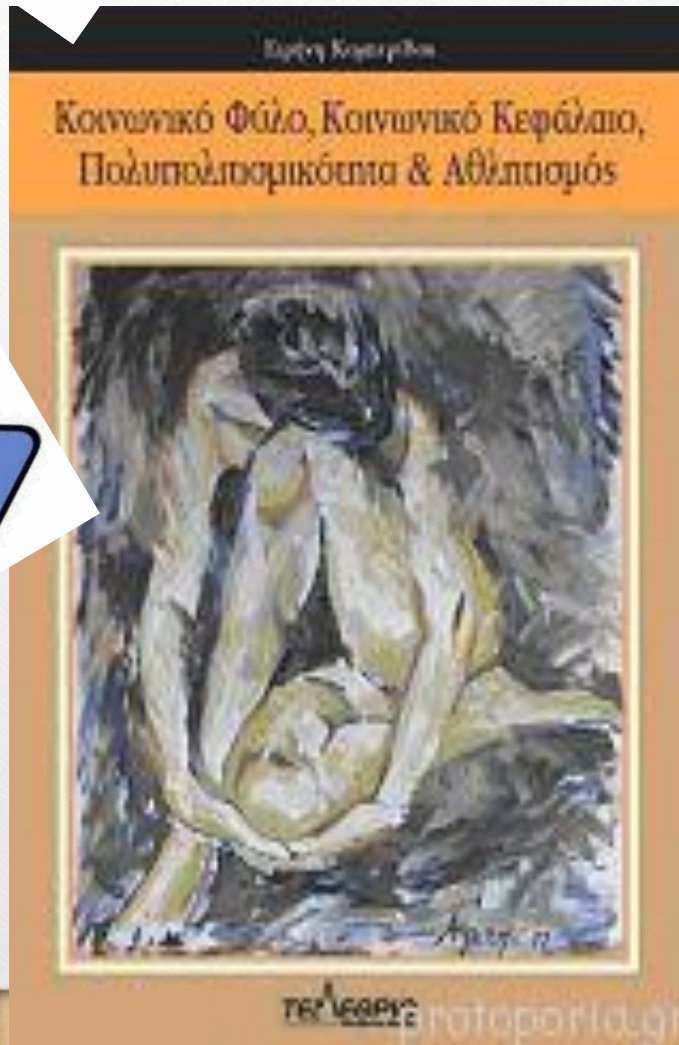
Τρίτη, 16.00-17.00 (μετά το μάθημα),

και Τετάρτη, 14.00-15.00

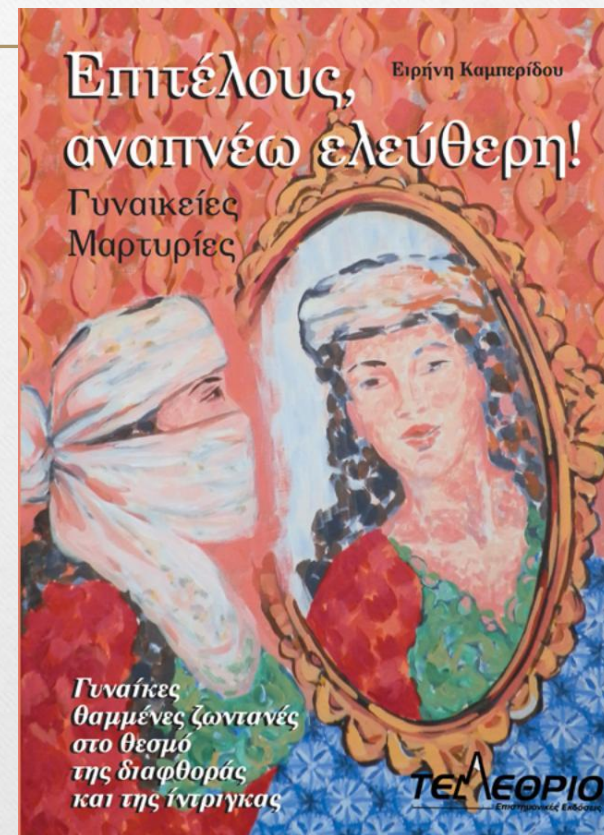
Σπουδαστήριο Κοινωνιολογίας της ΣΕΦΑΑ

Επιλογές στον Εύδοξο

ή

Κοινωνικό Φύλο, Κοινωνικό Κεφάλαιο,
Πολυπολιτισμικότητα & Αθλητισμός

TELEGRAPH

Περιεχόμενα διαλέξεων ΘΕΜΑΤΑ ΦΥΛΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ

Καμπερίδου, Ειρήνη (2011) *Κοινωνικό Φύλο, Κοινωνικό Κεφάλαιο, Πολυπολιτισμικότητα και Αθλητισμός*. Εκδόσεις Τελέθριο, Α.ΠΙΠΕΡΗΣ & ΣΙΑ ΕΕ. ISBN: 978-960-8410-94-7 (Κωδικός βιβλίου στον Εύδοξο: 42625). **Αν δεν δικαιούστε το σύγγραμμα, υπάρχει στη Βιβλιοθήκη μας ...**

➤ 6^ο κεφάλαιο στην αγγλική γλώσσα

PEACE EDUCATION: MOVING FORWARD THROUGH SPORT- ATHLETES UNITED FOR PEACE (chapter six, pp. 205-266). Chapter six also available in: peace-education-moving-forward-through-sport-athletes-united-for-peace.pdf book gender social capital multiculturalism and sport.pdf

•Επίσης, βλ. βιβλιογραφία στο UoA Scholar:
<http://scholar.uoa.gr/ikamper/publications>

Έργο της Αρετής Καμπερίδου, 2009

Η έμφυλη ουδετερότητα: "gender neutral standards"

(Kamberidou 2019, 2004; Καμπερίδου 2011)

Σημαίνει – Αναφέρεται στην:

- ❖ **Ισότιμη πρόσβαση, συμμετοχή και μεταχείριση**, σχετικά με τα βιολογικά χαρακτηριστικά, τα γενετικά χαρακτηριστικά: π.χ. φύλο, χρώμα του δέρματος, σωματική αναπηρία, ηλικία, εθνικότητα, σεξουαλικό προσανατολισμό, έμφυλη ταυτότητα, ή **συνδυασμό των προαναφερόμενων.**)
- ❖ **Ισότιμη πρόσβαση, συμμετοχή και μεταχείριση στην εργασία, την υγεία, την παιδεία, κ.ά.**
- ❖ **Σεβασμό για την προαναφερόμενη ποικιλότητα/πολυμορφία (diversity)**

Από την ένταξη στην ενσωμάτωση/συμπερίληψη

Integration vs. Inclusion

or/ ή

from integration to inclusion (Kamberidou, Bonia, Patsantaras 2019)

βλ. Salamanca Statement (UNESCO, 1994)

Gender:

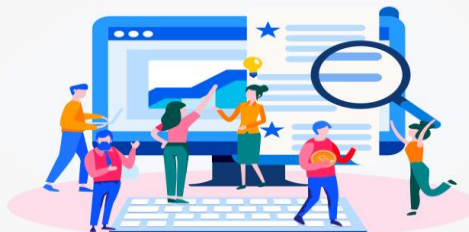
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΥΛΟ - ΒΙΟΛΟΓΙΚΟ ΦΥΛΟ

TRANSFORMATION

Δύο όροι (ελληνική μετάφραση) που χρησιμοποιούνται στις **κοινωνικές επιστήμες** (όχι στις θετικές επιστήμες/σπουδές: όχι στην Ιατρική, τη Βιολογία, τη Χημεία, την Εργοφυσιολογία, την Ανατομία ...

- **Αφηρημένη έννοια:** κοινωνικό φύλο/ κοινωνικό νόημα του φύλου αλλάζει μέσα στο χωροχρόνο ... **ταυτίζεται με κοινωνικά θέματα!!**

11. SEX AND GENDER

More than 30 million titles of academic articles, from the years 1945–2001, were surveyed for occurrences of the words *sex* and *gender*.

(Haig, 2004 in Kamberidou, 2019).

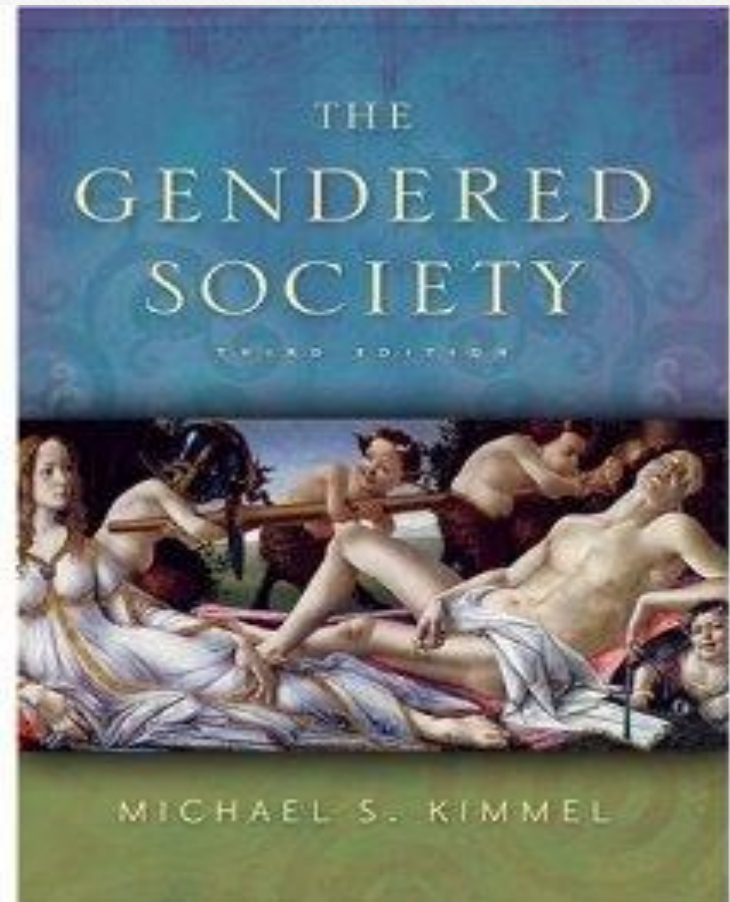
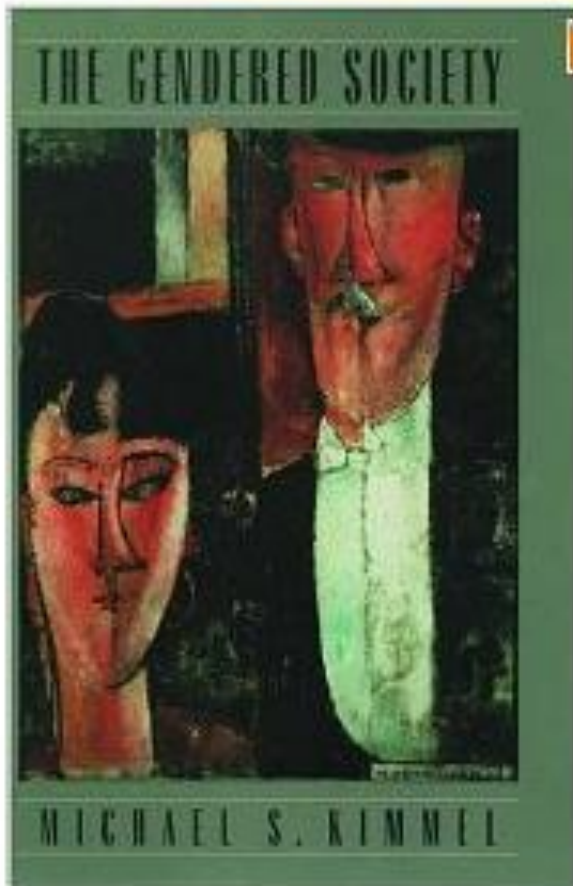
Vs. DIVERSITY

Η επικέντρωση στη διαφορά-
διαφορετικότητα (difference as opposed to
diversity), δηλαδή στα δίπολα, παραπέμπει
στο 'άλλο', την ανοχή (όχι αποδοχή),
κατωτερότητα, υποτίμηση

γυναίκα – άνδρας
μαύρος – άσπρος
ανάπηρος – αρτιμελής
ομοφυλόφυλος- ετερόφυλος
ηλικιωμένος – νέος

Michael Kimmel, spokesperson of NOMAS-
The National Organization For Men Against Sexism

© “TOKENISM” και η Διαχρονική Προσέγγιση του Γυναικείου Αθλητισμού-Αποκλεισμού (1896-2025)

3^η και 4^η διάλεξη

© Ο Αθλητισμός ως πεδίο
κοινωνικής χειραφέτησης

“TOKENISM”

(Kamberidou, 2010)

EUROPEAN COMMISSION DG EDUCATION
AND CULTURE (uoa.gr) να διαβάσετε κεφάλαιο στο
άρθρο τι σημαίνει **TOKENISM** και **TOKEN**

Συνέχεια 4^η διάλεξη

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες ως μέσο
γνωστοποίησης των Ανθρωπίνων
Δικαιωμάτων

© Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή (ΕΟΕ)

(μία γυναίκα-22 άνδρες)

Η Διαχρονικότητα του Γυναικείου Αποκλεισμού από την αθλητική συμμετοχή και οι πρώτοι «Ολυμπιακοί Αγώνες Γυναικών»

The “*weaker sex*” and the “weaker brain theory”: “Physiological truth” of woman’s inferiority (Fauvel, 2013)

Τις τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα (και αρχές 20^{ου}) αναπτύσσονταν «επιστημονικές» θεωρίες και αντιλήψεις που **αποσκοπούσαν στον αποκλεισμό των γυναικών από δημόσιου χαρακτήρα δραστηριότητες [...]** Έτσι κατασκευάστηκε και παγιώθηκε ο **κοινωνικός μύθος/στερεότυπα για το «ασθενές φύλο»**, κυρίως με βάση αντιλήψεις ιατρικής προέλευσης... (Sandow 1898, Moebius 1908, Weininger 1917, Webster 1930).

. ...η ενασχόληση της γυναίκας με τον αγωνιστικό αθλητισμό θεωρείτο **βιολογικά και ψυχικά επιβλαβής** ...

(Kamberidou 2019, 2012 · Πατσαντάρας, 2007· Πολιτοπούλου 2008, Kirk 2002· Pfister, 1990).

Επίσης, βλ.

**“The *weaker brain* theory in nineteenth-century Britain”
...“need to conserve energy ...
Doctors hospitalized ‘abnormal’
women who dared to rebel...”**
(Fauvel, 2013).

Crazy brains and the weaker sex: the British case (1860-1900)

Aude Fauvel (2013)

Translated by Jane Yeoman

<https://doi.org/10.4000/cliowgh.352>

“Physiological truth” of woman’s inferiority

“...“... it was thought that any such gentle and fragile creatures (τρυφερά και ευαίσθητα πλάσματα) who dared practise a sport, or, worse, handle weapons, would almost inevitably succumb to dementia (άνοια), so alien was the female body to such activity.”

(Vertinsky 1990, in Fauvel, p. 9)

The “physiological truth” (η αλήθεια της φυσιολογίας) [...] also actively helped promote the repression of non-conformists by encouraging husbands to hospitalise all those who behaved in a manner “contrary to nature”, in the name of protecting the evolutionary process” (Fauvel, 2013, p. 10).

Πρότειναν τον εγκλεισμό των γυναικών που συμπεριφέρονταν «ενάντια στη φύση» τους για να προστατέψουν την εξελικτική διαδικασία του ανθρώπου ...

Year	Sports	Events*	Women Athletes	%	Year	Sports	Events*	Women Athletes	%
1896	—	—0	—0	—	1960	6	29	611	11.4
1900	2	3	22	2.2	1964	7	33	678	13.2
1904	1	2	6	0.9	1968	7	39	781	14.2
1908	2	3	37	1.8	1972	8	43	1059	14.6
1912	2	6	48	2.0	1976	11	49	1260	20.7
1920	2	6	63	2.4	1980	12	50	1115	21.5
1924	3	11	135	4.4	1984	14	62	1566	23
1928	4	14	277	9.6	1988	17	72	2194	26.1
1932	3	14	126	9	1992	19	86	2704	28.8
1936	4	15	331	8.3	1996	21	97	3512	34.0
1948	5	19	390	9.5	2000	25	120	4069	38.2
1952	6	25	519	10.5	2004	26	125	4329	40.7
1956	6	26	376	13.3	2008	26	127	4637	42.4
					2012	26	140	4676	44.2%
					2012				45.0%
					2020				49%
					2024				50%

Women's participation in the Games of the Olympiad

4η διάλεξη

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες ως
μέσο γνωστοποίησης των
Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

*Πεδίο Κοινωνικής Χειραφέτησης,
όχι μόνο για τις γυναίκες...*

*Λέξη κλειδί: **ΟΡΑΤΟΤΗΤΑ***

ΟΡΑΤΟΤΗΤΑ

I. «Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ»

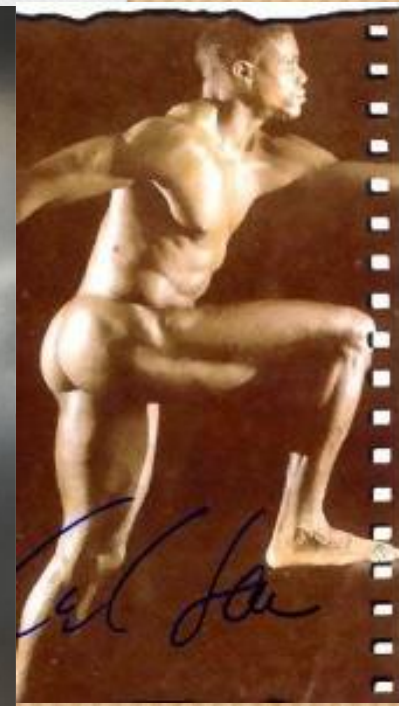
(Messner, Hextrum , Nyad, 2010)

ΚΑΙ

II. “the de-athletization of
women” (Kamberidou 2019)

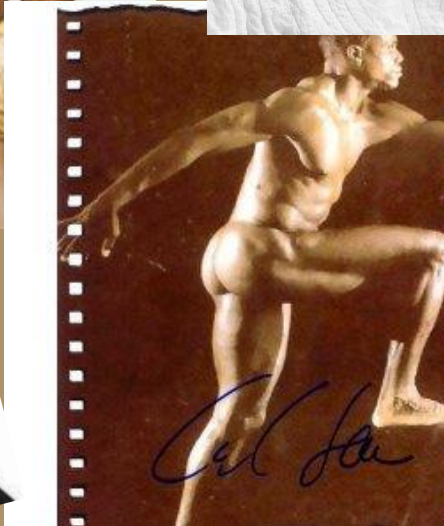
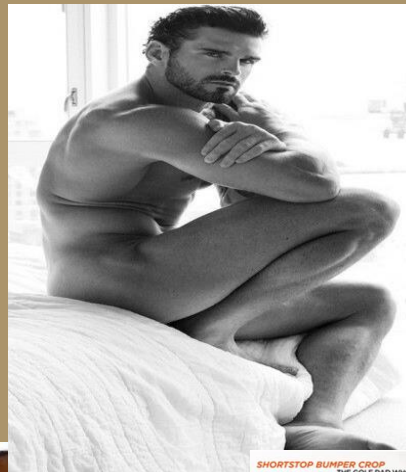
Η ΜΟΝΤΕΛΟΠΟΙΗΣΗ- ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΘΛΗΤΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

5η διάλεξη της Ειρήνης Καμπερίδου

5^ο μάθημα

«Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟ» ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΟΡΑΓΟΤΗΤΑ/ΠΡΟΒΟΛΗ Η ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΘΛΗΤΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ

**«ΜΟΝΤΕΛΟΠΟΙΗΣΗ-ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ»
ΤΗΣ ΑΘΛΗΤΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ (Καμπερίδου 2022).**

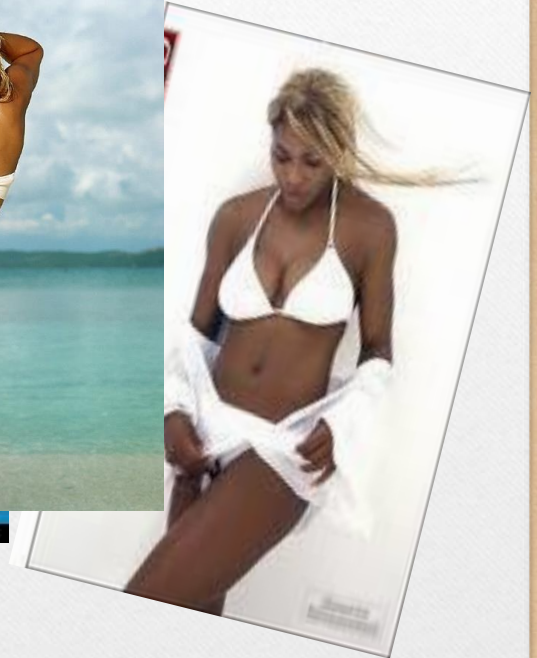
This is a reproduction of the painting 'Prometheus Bound' by Michelangelo. The scene depicts the Titan Prometheus, who was punished for stealing fire from the gods, being tortured by an eagle. Prometheus is shown in a dynamic, twisted pose, his body contorted in pain. He is bound to a rock, and his right arm is stretched out, holding a torch. The eagle, a large, powerful bird, is attacking him from the right, its talons clutching his leg. The background features a dramatic, cloudy sky and a rocky landscape. The painting is characterized by its strong use of chiaroscuro, with deep shadows and bright highlights that emphasize the muscular forms and the emotional intensity of the scene. The entire image is framed by a white silhouette of the painting's shape.

5^ο μάθημα

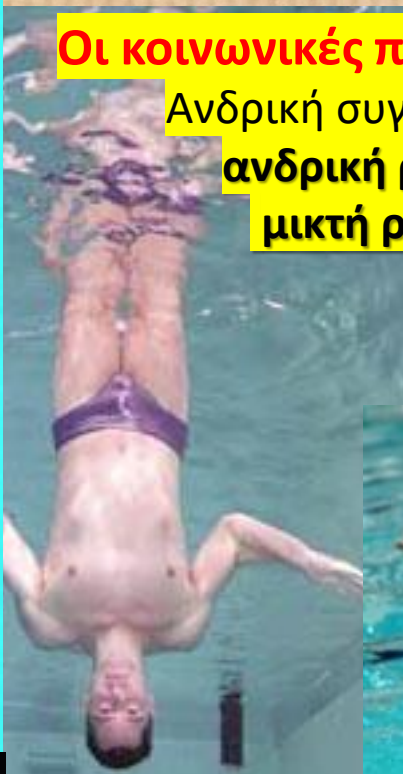
Facebook

«Ένας κώδικας θηλυκοποίησης επισημαίνεται επανειλημμένα στα ΜΜΕ για να ουδετεροποιήσει τα αποτελέσματα της αθλητικής πράξης και της αθλητικής ταυτότητας» (Καμπερίδου 2011: 33)

Οι κοινωνικές προσδοκίες μεταβάλλονται

Ανδρική συγχρονισμένη κολύμβηση,
ανδρική ρυθμική γυμναστική,
μικτή ρυθμική γυμναστική

ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗ, ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ: Η ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΛΗΨΗΣ (E-BOOK)

ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

1^ο webinar
Παρασκευή, 5 Μαρτίου 2021 Ώρα: 18.00-20.00

Εύη Μωραϊτίδου
Ενημέρωση-χαιρετισμό

Μαρία Ψυχουντάκη
«Σεξουαλική παρενόχληση: Απόδειξη προστασίας, η Οικογένεια»

Μαρία Στρατηγάκη
«Σεξουαλική παρενόχληση: Αιτίες, ανησυχίες, αντιστάσεις»

Ειρήνη Καμπερίδου
Οργάνωση-Συντονισμός

Μαρία Μήτσιου
Κυριακή Παννακίδου

Παρενόχληση, Φύλο και Αθλητισμός

«Η συμβολή της ΠΕΠΕΑΣ στην Κοινωνία και την Επιστήμη»

YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=LtNeMaGAs64>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών

2^ο webinar
9 Απριλίου 2021, ώρα: 18.00-20.00

Στυλιανή (Ανί) Χρόνη (INN)
«Grooming: Μια τρυφερή προσέγγιση που ξεγυρνά και τραυματίζει μαοισά»

Στέλλα Δούκα (ΑΠΘ)
«HALT: Ανάσχεση της παρενόχλησης και της κακοποίησης στον Αθλητισμό με χρήση τεχνολογιών μάθησης»

Δήμητρα Κογκίδου (ΑΠΘ)
«Πρόληψη και αντιμετώπιση του φαινομένου της σεξουαλικής παρενόχλησης στα ΑΕΙ. Που βρισκόμαστε σήμερα;»

Παρενόχληση Φύλο και Αθλητισμός
ΣΕΦΑΑ / ΕΚΠΑ

Ιωάννα Κονδύλη (ΕΚΠΑ)
«Η σεξουαλική παρενόχληση ως προσαρμογή της προσωπικότητας»

Ειρήνη Καμπερίδου (ΕΚΠΑ)
Οργάνωση-Συντονισμός

Υπό την Αιγίδα και υποστήριξη

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών

3^ο webinar
Παρασκευή, 14 Μαΐου 2021, ώρα: 18.00-20.30

Ασπασία Δανιά (ΕΚΠΑ)
«LGBTQ: Θέματα ισότητας και πρόληψης των διακρίσεων στη φυσική Αγωγή και τον Αθλητισμό»

Δήμητρα Κουτσούκη (ΕΚΠΑ)
«Παρενόχληση Unlimited: ΑμεΑ των δύο φύλων»

Γιάννης Γεωργίου (ΕΚΠΑ)
«Στάσεις των φοιτητριών/τριών της ΣΕΦΑΑ απέναντι στην ανδρική και τη γυναικεία ομοφυλοφιλία»

Παρενόχληση Φύλο και Αθλητισμός

Ειρήνη Καμπερίδου (ΕΚΠΑ)
Οργάνωση & Συντονισμός

Βούλα Ζυγούρη (ΣΕΟ)
«Διαχείριση στερεότυπων φύλου στον Αθλητισμό»

Υπό την Αιγίδα και την υποστήριξη

<https://youtu.be/LtNeMaGAs64>

Παρενόχληση, φύλο και αθλητισμός: Η σημαντικότητα της πρόληψης
Δείτε τα ερευνητικά αποτελέσματα των webinars στο HUB του ΕΚΠΑ ΣΕΦΑΑ:
Παρενόχληση, φύλο και αθλητισμός: Η σημαντικότητα της πρόληψης - Ερευνητικά Αποτελέσματα - Hub ΕΚΠΑ (uoα.gr)

****θα μπει μία ερώτηση/ένα θέμα στην εξεταστική**

**Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΣΤΗΝ «ΚΟΡΑΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ» (Al-Faruqi
1984)**

II. Ο ΓΥΝΑΚΕΙΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΑΠΟ ΙΣΛΑΜΙΚΗ ΣΚΟΠΙΑ

**III. «Η Συμμετοχή των Μουσουλμάνων Γυναικών στη Φυσική Αγωγή και τον
Αθλητισμό: Εμπόδια και Στρατηγικές Ένταξης**

6^η και 7^η διάλεξη

Μεταβάλλονται οι κοινωνικές προσδοκίες του περιβάλλοντος:
στερεότυπα/μύθοι, προκαταλήψεις, στάσεις, αντιλήψεις ...

TRANSFORMATION

Μολονότι επικρατεί η άποψη ότι η μουσουλμάννα δεν συμμετέχει στον αγωνιστικό αθλητισμό— ιδιαίτερα αν λάβουμε υπόψη ότι στους Ολυμπιακούς Αγώνες της Βραζιλίας το 2016 και στους Ολυμπιακούς του Τόκιο το 2021 οι αθλήτριες από ισλαμικές χώρες αποτελούσαν μια "αόρατη" μειονότητα—το ενδιαφέρον και η συμμετοχή μουσουλμάνων γυναικών και κοριτσιών στον αθλητισμό σταδιακά αυξάνεται ...

.. US students help design sportswear for Muslim girls

US students help design sportswear for Muslim girls

I June 16, 2015 photo, Zubeda Chaffe, left, waits to get back into basketball practice

Γυναίκα με αναπηρία στον Αθλητισμό: «Διεκδικώ τα δικαιώματά μου!»

Κοινωνική αναπαράσταση της αναπηρίας στον Αθλητισμό

ΕΝΤΑΞΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΛΗΨΗ/ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ

8^η διάλεξη

Το Ανεκμετάλλευτο Κοινωνικό Κεφάλαιο του Αθλητισμού

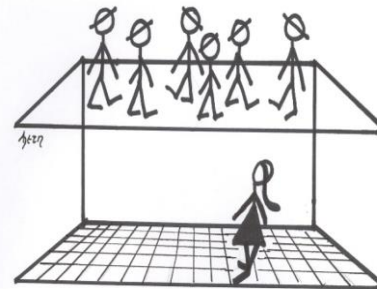
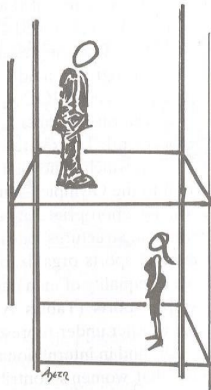
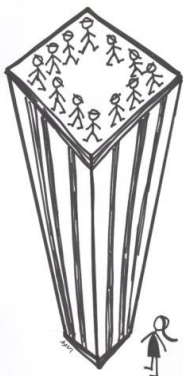
“Why a female athlete should be your next leader”:

(https://www.ey.com/en_gr/athlete-programs/why-female-athletes-should-be-your-next-leader 30/9/2020)

“Make place for one more woman”:

Κάνουμε Χώρο για περισσότερες γυναίκες στην Αθλητική Συμμετοχή, την Προπονητική Καθοδήγηση, και τη Διοικητική Στελέχωση

9^ο μάθημα

© Έργα της ζωγράφου Αρετής Καμπερίδου

Αθλητισμός ως Κοινωνικό Κεφάλαιο

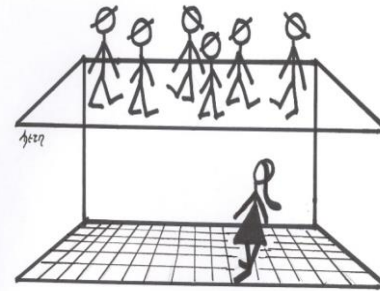
10^ο μάθημα

ή ως «σκοτεινό» κοινωνικό κεφάλαιο;

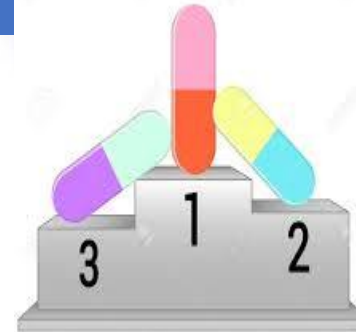
Social Capital Drain

η γυάλινη οροφή
(glass ceiling)

Widespread Corruption Unethical
Athletes Regulate Institutional
Russia Ban DOPING Risks Evade
Integrity Banned Systematic Blood
Enhancing Prohibited Steroids
Detection Cheating Injections
International Deception Authority

ΦΥΛΟ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ:

ΑΠΟ ΤΗΝ «ΕΜΦΥΛΗ ΚΟΠΩΣΗ» ΣΤΗΝ «ΕΜΦΥΛΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ»

(Kamberidou, 2011; Καμπερίδου 2017, 2020)

<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/object/2923315#contents>

All Rights
Reserved

11^ο μάθημα

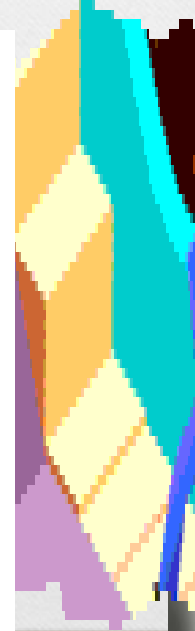
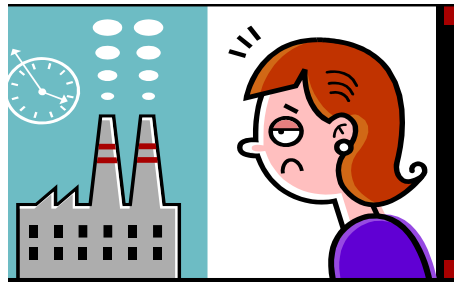

Η ΕΜΦΥΛΗ ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΜΦΥΛΟ ΧΑΣΜΑ (ΑΝΙΣΟΤΗΤΑ)

στη συμμετοχή, στις αμοιβές/μισθούς,
στην εξέλιξη και στην ηγεσία

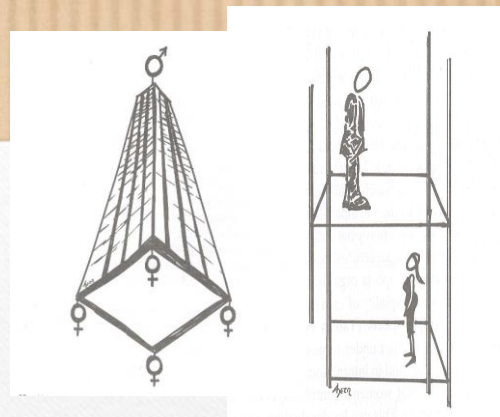
ΟΔΗΓΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΜΦΥΛΗ ΚΟΠΩΣΗ-ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ

“Getting more women on the glass escalator ...” (Kamberidou, 2010, 2011, 2020)

ΤΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟ «ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ»
Αθλητική και Κοινωνική επιχειρηματικότητα στην εποχή
της κρίσης:
ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΗΓΕΤΙΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ &
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ
12^ο μάθημα

Ψηφιακές Δεξιότητες και Ψηφιακό Χάσμα: Εισάγοντας τη διάσταση του φύλου

13^η διάλεξη

STEM (Θετικές επιστήμες, Τεχνολογία, Μηχανική, Μαθηματικά)
ΤΠΕ (Τεχνολογίες της Πληροφορίας και Επικοινωνίας)

©Acknowledgment: doi:10.1186/2192-5372-2-6

Έργα της Αρετής Καμπερίδου/artwork by Areti Kamperidis

Θα πραγματοποιηθεί, με την υποστήριξη του Τμήματος της Κοινωνιολογίας του ΕΚΠΑ και της Επιτροπής Ισότητας των Φύλων και Καταπολέμησης των Διακρίσεων (ΕΙΦΚΔ), του ΕΚΠΑ, Τετάρτη 26/2/2025 (12.00-13.30) στο αμφιθέατρο Παπαρρηγοπούλου, Σόλωνος 57 (Μέγαρο Θεωρητικών Επιστημών Μ.Θ.Ε.-Παλαιό Κτήριο).

ΑΝΟΙΧΤΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ

**Τι πιστεύει και τι περιμένει
η Gen Z για την ισότητα
στην αγορά εργασίας
και γιατί μας αφορά;**

Ε.Κ.Π.Α.
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

26/2
12.00 - 13.30

ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Στο πλαίσιο του προγράμματος

**WE ARE
WITH U**

Φορέας Υλοποίησης:

Εταίρος:

ΕΛΓΕΥΠ
Ελληνική εταιρεία
γυναικών
πανεπιστημιακών

Με τη συγχρηματοδότηση:

Με το αναπτυξιακό έργο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΙΔΡΥΜΑ
ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ

NGO

Με την υποστήριξη:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών
— ΑΡΧΗ ΤΩ ΤΩ —

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

